

A feltárás során egy késő Árpád-kori település, valószínűleg a hely nevét is adó Henész falu gazdasági részének maradványaira bukkantunk. A település egy része a korábbi bányászatnak eshetett áldozatul, illetve jelentősebb területe valószínűleg még a bányától K-re eső szántóföldön található. Sajnos ez utóbbiról nem tudunk meggyőződni, mert a föld műveletlen, erősen gázos volt, így felszíni megfigyelésre nem nyílt módunk.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

253. Nagybörzsöny, Hunyadi tér 45.

(Pest megye) Á, Kk, Kú

2005. július 4–8. majd szeptember 5–8. között tártunk fel a telken egy 2 m széles, 12 m hosszú szelvényt. A Hunyadi tér, az egykori széles főutca kialakulása feltehetőleg az Árpád-kor második felében betelepült német lakosokhoz köthető. Az általunk kutatott terület a tértől, azaz a házak utcai homlokzatától kb. 20–32 m-re található és merőleges a telek utcafrontjára. Kiderült, hogy itt a 19. sz. előtt nem állt épület. Szelvényünkben kb. 15–20 cm mélységtől 90 cm mélységig egynemű, sötétbarna agyagos-humuszos betöltést találtunk, melyet igen nagy mennyiségű 18. századi mázas kerámia kelezett. (A néhány éve a Katona Lajos utcában feltárt fazekasműhely néhány terméke is előkerült innen.) A 90 és 105–110 cm közötti rétegben már csak Árpád-kori kerámiát találtunk; 105–110 cm mélyen értük el a bolygatatlan agyagos altalajt. A 18. századi rétegbe beásva 5 szintén 18. századi objektumot tártunk fel.

BATIZI ZOLTÁN

254. Nagycsere, vasútállomás

(Hajdú-Bihar megye) Kk

Egy hajdúnánási lakos telefonon értesítette a Déri Múzeumot arról, hogy egy feltehetően középkori fémeszközlelet birtokába jutott. 2005. február 10-én kiszálltunk a bejelentőhöz és megvizsgáltuk a tárgyakat. A kovácsoltvasból készült szerszámokat 2004 októberében világháborús emlékek után kutató, fémkereső készüléket használó személyek találták, a nagycserei vasútállomástól DK-re, megközelítőleg 350 m távolságra levő homokdomb területén.

A lelet 11 db, zömében nagyon jó megtartású vasesszközt tartalmazott. Az aszimmetrikus ekevasból, fúróból, béklyóból, 3 nádvagóból, bárdból, fejszéből, 2 kisebb vasrúdból és 1 szegecsfejből álló lelet feltehetően egy paraszti gazdaság értékes szerszámkészletét alkotta egykor.

SZOLNOKI LÁSZLÓ

255. Nagyfüged határa

(Heves megye) U, B, Szk, LT

A 2005-ben kutatás alá vont lelőhelyeket a Tiszaújváros–Százhalombatta vezetékszakaszon nyomvonalán 2004-ben végzett terepbemjárások során fedezték fel.

Anna-major: Nagyfüged É-i határában, a falu széle és az egykori Kossuth Tsz közötti területen, egy nem túl magas, de több száz méter széles kiemelkedésen, melyet K-en és Ny-on is egy-egy régi vízfolyás medre határol. A 2005 őszen végzett megelőző feltáráskor a területen zömmel késő bronzkori és vaskori településmaradványokat bontottunk ki. A késői bronzkorból inkább csak kisebb kör alakú tárológödröket, míg a vaskorból nagyobb gödör-együtteseket tártunk fel. A begyűjtött vaskori, szkíta leletanyag (elsősorban kerámia) egyes objektumokból igen jelentős mennyiségben került elő.

Malomi-rész: Nagyfüged É-i határában, a ludasi műút és a Bene-patak között elterülő, döntően sík, ártéri területen. 2005 őszen a megelőző ásatáson 24 régészeti objektumot tártunk fel. A jelenségek két kisebb csoportot képeztek, melyek egymástól pár száz méter távolságra helyezkedtek el. A lelőhely K-i részén a Bene-patak közelében egy a középső neolitikum késői fázisára keltezhető település maradványa került elő. Nagyobb méretű szabálytalan sekély gödrök, és kisebb méretű kerek szájú, de mélyebb gödrök egyaránt előfordultak. Környezetükben kisebb foltokat, egykori cölöplyukak nyomait is megfigyeltük, és ház-alapárkokként értelmezhető, keskeny árkok nyomaira is felfigyeltünk az altalaj legfelső, még humuszos rétegében. Az újkőkori jelenségekhez nagyon kevés leletanyag társult. A neolitikum kori jelenségeken kívül ebben a zónában egy kelta házalap is előkerült. A lelőhely Ny-i részén, szórványos újkőkori objektumok mellett, zömmel leletanyag nélküli beásási nyomokat tártunk fel, köztük egy széles árokrendszert.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

256. Nagykanizsa, Inkey-kápolna

(Zala megye) B, LT, N

2005. augusztus 3. és szeptember 8. között próbaásatást végeztünk az Ipari és Logisztikai Park Ny-i részén.

A próbaásatás a K-re elnyúló kis félszigetszerű kiemelkedésre korlátozódott, négy, nagyjából azonos hosszúságú és egymással párhuzamos árokból állt. A feltárt terület nagysága 586 m².

Összesen 19 különböző korú településjelenséget találtunk: egy csaknem 80 m² alapterületű, nagyon mély késő bronzkori (H-A₂/B₁), kissé ovális alakú épületet, amelynek oldalát betapasztották; két kelta kori házat és egy külső kemencét; két 7–8. századi gazdasági épületet; egy bizonytalan korú gödröt; 12 különböző korú cölöplyukat, melyek felszínen álló épületekhez tartozhattak. Kiemelkedő jelentőségű a nagyméretű késő bronzkori házból felszínre került díszített markolatvégű bronzkés, és egy kis bronztőr.

Munkatárs: Basticz Zoltán régész.

HORVÁTH LÁSZLÓ

257. Nagykanizsa, Inkey-kápolna

(Zala megye) Ró

A részletes tanulmányt lásd a kötet 73. oldalán!